

T.C.
ANKARA
25. İDARE MAHKEMESİ

ESAS NO : 2025/103

KARAR NO : 2025/828

DAVACI : OĞUZ ÇEPNİ BOYU DERNEKLERİ EĞİTİM ARAŞTIRMA
DAYANIŞMA KALKINDIRMA VE KÜLTÜR
FEDERASYONU

VEKİLİ : AV. YAĞMUR DEMİR AKYILDIZ
-UETS adresi bulunmaktadır.

DAVALI : ATATÜRK KÜLTÜR DİL VE TARİH YÜKSEK KURUMU
BAŞKANLIĞI/ANKARA

VEKİLİ : AV. AYBIÇE DÖNMEZ
-UETS adresi bulunmaktadır.

DAVANIN ÖZETİ : Davalı idarece tanzim edilen Türkiye'de Halk Ağzından Derleme Sözlüğü'nde bulunan Çepni sözcüğüne yüklenen "soysuz ahlakı bozuk kimse" ve "fahişe" anlamlarının, hakaret, halkı kin ve düşmanlığa sevk ve teşvik etme, aşağılama içermesi nedeniyle düzeltilmesi istemiyle yapılan başvurunun reddine ilişkin 22.05.2024 tarih ve 22293 sayılı işlemin; çepni sözcüğüne yüklenen "soysuz ahlakı bozuk kimse" ve "fahişe" anlamlarının gerçeği yansıtmadığı, dahası bu sözlüğü esas alarak kendi yayınlarında bu tanımı kullanan yazarlar olduğu ileri sürülerek iptali istenilmektedir.

SAVUNMANIN ÖZETİ : Davalı idare tarafından, usule ilişkin olarak davanın süresinde açılmadığı, davacı federasyonun davayı açmakta güncel menfaatinin bulunmadığı ve davacının sübjektif ehliyet yokluğu nedeniyle reddi gerektiği, esasa yönelik ise davacının başvurusu üzerine somut olaya ilişkin tüm işlemlerin alanının uzmanı yetkin bir kurul tarafından alanın gerektirdiği bilimsel ve teknik inceleme ve kurallar çerçevesinde gerçekleştirildiği, dava konusu işlemin teknik ve bilimsel kurallara dayandığı ve hukuka aykırı bir yönünün bulunmadığı ileri sürülerek davanın reddi gerektiği savunulmaktadır.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Karar veren Ankara 25. İdare Mahkemesi'nce, dava dosyası incelenerek işin gereği görüldü:

Davalı idarenin usule ilişkin itirazları yerinde görülmeyle işin esasına geçildi.

Dava, davalı idarece tanzim edilen Türkiye'de Halk Ağzından Derleme Sözlüğü'nde bulunan Çepni sözcüğüne yüklenen "soysuz ahlakı bozuk kimse" ve "fahişe" anlamlarının, hakaret, halkı kin ve düşmanlığa sevk ve teşvik etme, aşağılama içermesi nedeniyle düzeltilmesi istemiyle yapılan başvurunun reddine ilişkin 22.05.2024 tarih ve 22293 sayılı işlemin iptali istemiyle açılmıştır.

Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının "Başlangıç" başlıklı bölümünde, "(...)Hiçbir faaliyetin Türk milli menfaatlerinin, Türk varlığının, Devleti ve ülkesiyle bölünmezliği esasının, Türklüğün tarihi ve manevi değerlerinin, Atatürk milliyetçiliği, ilke ve inkılapları ve

T.C.
ANKARA
25. İDARE MAHKEMESİ

ESAS NO : 2025/103

KARAR NO : 2025/828

medeniyetçiliğinin karşısında korunma göremeyeceği(...)" düzenlemesi, "Cumhuriyetin Nitelikleri" başlıklı 2. maddesinde; "Türkiye Cumhuriyeti, toplumun huzuru, milli dayanışma ve adalet anlayışı içinde, insan haklarına saygılı, Atatürk milliyetçiliğine bağlı, başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, demokratik, laik ve sosyal bir hukuk Devletidir." hükümlerinin yer almaktadır.

02.11.2011 tarih ve 28103 (Mükerrer) sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 10. maddesinde; " (1) Türk Dil Kurumu Başkanlığı, Yüksek Kuruma bağlı, özel bütçeli ve kamu tüzel kişiliğine sahip, görev alanında bilimsel hizmet ve faaliyette bulunan bir kurum olup, Başkan, bir Başkan yardımcısı ve bilim kurulundan oluşur. Başkanlığın merkezi Ankara'dadır. (2) Türk Dil Kurumu Başkanlığının görevleri şunlardır: a) Türk dilinin kaynak eserlerini tespit ederek incelemek ve yayına hazırlamak, Türkçe ile ilgili yurtiçinde ve yurtdışında yapılan araştırmaları takip etmek; Bütünleşik Bilgi Sistemi dâhilinde, arşiv ve dokümantasyon merkezi, bilgi bankaları ve veri tabanları oluşturmak. b) Türkçenin ticarî hayatta, kitle iletişim araçlarında, eğitim ve öğretim kurumlarında ve sosyal hayatın diğer alanlarında doğru ve güzel kullanılması hususunda öncü görevi üstlenerek gerekli uyarıları yapmak, girişimlerde bulunmak, kamuoyunu, kurum ve kuruluşları bilgilendirmek, Türkçenin yozlaştırılmasına, yabancı sözcüklerin ve yazım biçimlerinin yayılmasına karşı dil bilincini güçlendirmek. c) Türkçenin söz ve anlam yapısını korumak ve geliştirmek, yazılı ve sözlü kaynaklardan Türk dili ile ilgili derleme ve taramalar yapmak. ç) Türk dilinin zenginleşmesine yönelik inceleme ve araştırmalar yapmak, yazım kılavuzları ve sözlükler hazırlamak, bilim, sanat, spor terimleri ile teknik terim ve kavramları karşılayacak Türkçe terim ve kavramların bulunmasına yönelik araştırma ve incelemelerde bulunmak. d) Türkçe dil bilgisi üzerinde araştırma ve incelemelerde bulunmak, buna dayalı olarak Türk dilinin yapısına ilişkin dil bilgileri ile Türkçenin tarihi ve karşılaştırmalı dil bilgilerini hazırlamak ve bunları yayımlamak. e) Yönetim Kurulunca belirlenecek esaslara göre, Türkçeyi dünya milletlerine tanıttacak ve kullanımını yaygınlaştıracak uluslararası etkinlikler düzenlemek. f) Türk dili ve Türkçe dil bilgisi konularında kongreler, sempozyumlar, konferanslar, toplantılar, sergiler, geziler düzenlemek; yurtiçi ve yurt dışında yapılan aynı konu ve mahiyetteki toplantılara katılmak, Yönetim Kurulunca belirlenecek esaslara göre bu tür etkinlikleri desteklemek. g) Görevleri ile ilgili olarak, yurtiçinde ve yurt dışında yerli veya yabancı, gerçek ve tüzel kişiler, eğitim, bilim, kültür, sanat kurum ve kuruluşları, araştırma merkezleri, araştırmacı, yazar ve sanatkârlarla Yönetim Kurulunca belirlenecek esaslara göre işbirliğinde bulunmak. ğ) Görevleri ile ilgili konularda yurtiçi ve yurt dışındaki yayımları izlemek, incelemek, değerlendirmek. h) Yabancıların Türkçeyi öğrenmesini kolaylaştırıcı bilimsel çalışmalar yapmak. ı) Yönetim Kurulunca belirlenecek esaslara göre Türkçenin tanıtılması ve öğretilmesine yönelik olarak yurtiçinde ve yurt dışında çalışmalar yürütmek, bu alanda yurtiçinde ve yurt dışında yürütülen çalışmaları desteklemek. i) Yönetim Kurulunca belirlenecek esaslara göre Türk dili ve kültürüyle ilgili yerli ve yabancı temel eserler ile bu konulardaki tarihî, ilmî ve edebî değeri bulunan eserlerle ilgili çeviri, sadeleştirme ve tıpkı basım çalışmaları ile içerik incelemelerini yürütmek, desteklemek ve bu çalışmaların sonuçlarını yayımlamak. j) Yönetim Kurulunca belirlenecek esaslara göre Türk dili ile ilgili olarak üniversiteler, eğitim ve araştırma kuruluşları ile gerçek ve tüzel kişilerce

T.C.
ANKARA
25. İDARE MAHKEMESİ

ESAS NO : 2025/103

KARAR NO : 2025/828

yürütülen eğitim ve araştırma faaliyetlerini desteklemek. k) Yönetim Kurulunca belirlenecek esaslara göre, görev alanına giren konularda akademisyenlerin ve araştırmacıların yetiştirilmeleri ve geliştirilmeleri için imkânlar sağlamak; bu amaçla ödüller ve burslar vermek, yurtiçinde ve yurt dışında lisansüstü eğitim ve araştırma faaliyetlerini desteklemek. l) Diğer birimlerle koordinasyon içinde tespit edeceği ölü ya da yaşayan dünya dillerindeki klasikleşmiş bilim ve düşünce eserlerinin, Kurum bünyesinde veya üniversitelerde ya da kamu veya özel diğer araştırma kurumlarında, tercüme grupları oluşturmak veya hizmet satın almak suretiyle Türkçeye çevrilmesini sağlamak; bunun için yapay zekâya dayalı otomatik dil araçları geliştirmek veya geliştirilmesini desteklemek ve elde edilen sonuçları yayımlamak; basılan eserleri kütüphanelere göndermek. m) Yüksek Kurum bünyesinde ya da diğer araştırma kurumlarında üretilen özgün eserlerden gerekli olanları, diğer birimlerle koordinasyon içinde tespit ederek süreli ve süresiz yayınlar yoluyla yabancı dillere aktarmak. n) Bütünleşik Bilgi Sistemi dâhilinde, kendi çalışma alanlarıyla ilgili ve öncelikli konularda projeler hazırlamak ya da hazırlatmak; Yönetim Kurulunca belirlenecek esaslara göre, bu projelere katılacak yüksek lisans ve doktora öğrencilerine yurtiçi ve yurtdışı burslar vermek, üstün başarı gösterenleri ödüllendirmek. o) Başbakan veya ilgili Bakan ve Yönetim Kurulunca verilen diğer görevleri yerine getirmek." hükümlerine yer verilmiştir.

Yukarıda belirtilen Anayasa ve mevzuat hükümleri birlikte değerlendirildiğinde; Türkçe'nin ticari hayatta, kitle iletişim araçlarında, eğitim ve öğretim kurumlarında ve sosyal hayatın diğer alanlarında doğru ve güzel kullanılması hususunda öncü görevi üstlenerek, Türkçe'nin yozlaştırılmasına, yabancı sözcüklerin ve yazım biçimlerinin yayılmasına karşı dil bilincini güçlendirmek, Türkçe'nin söz ve anlam yapısını korumak ve geliştirmek konusunda Türk Dil Kurumu'nun asli görevi üstlendiği, bu görevi kapsamında; davalı idarenin Türkçenin, özelliklerini ve kurallarını doğru, güzel ve anlaşılır şekilde kullanılmasını sağlaması, dilin düzeysiz, kaba ve argo kullanımına yer vermemesi ve de "Türk milli menfaatleri, Türk varlığı, Türklüğün tarihi ve manevi değerleri" bağlamında bunları aşağılayan, alaycılık içeren ifadeleri özendirici biçimde kullanmaması gerektiği açıktır.

Dava dosyasının incelenmesinden, davacı tarafından yapılan 04.11.2024 tarihli başvuru ile davalı idarece tanzim edilen Türkiye'de Halk Ağzından Derleme Sözlüğü'nde bulunan Çepni sözcüğüne yüklenen "soysuz ahlaki bozuk kimse" ve "fahişe" anlamlarının, hakaret, halkı kin ve düşmanlığa sevk ve teşvik etme, aşağılama içermesi nedeniyle düzeltilmesinin talep edildiği, anılan talebin 22.05.2024 tarih ve 22293 sayılı işlem ile reddi üzerine bakılan davanın açıldığı anlaşılmaktadır.

Bakılan uyuşmazlıkta, davacı tarafından yapılan aynı nitelikteki 21.03.2024 tarihli başvuru üzerine anılan talep hakkında Ağız Araştırmaları Bilim ve Uygulama Kolu'ndan alınan görüşte, "*Çepni, Oğuzların yirmi dört boyundan birinin adıdır. Kelime, Güncel Türkçe Sözlük'te bu anlamıyla yer almaktadır. "Çepni" kelimesi, 1932 yılında Cumhuriyet Halk Fırkasının yayımladığı Hamit Zübeyr ve İshak Refet'in Ana Dilden Derlemeler adlı kitabında "Cenubi Anadolu"dan alındığı belirtilerek şöyle açıklanmıştır: "Gayri sünni, kızılbaş manasında. Cenup'taki çepnilerin sünni olmaması bu telakkiyi doğurmuştur (Çepni: Oğuzlardan bir boy)." (1932: 72).*

Türkiye'de Halk Ağzından Derleme Sözlüğü'nde ise üç anlamı verilen kelimenin ikinci anlamı "soysuz, ahlaki bozuk olan kimse" olup Ordu, Denizli ve Trabzon'dan; üçüncü anlamı

T.C.
ANKARA
25. İDARE MAHKEMESİ

ESAS NO : 2025/103

KARAR NO : 2025/828

"fahişe" ise Ordu'nun Ulubey ilçesinin Şıhlar köyünden derlenmiştir. Türkiye'de Halk Ağzından Derleme Sözlüğü, ilki 1932-1934'te; ikincisi 1952-1959 yılları arasında halk ağzından derlenen 600.000'den fazla fişten hazırlanmış bir sözlüktür. Derleme tarihleri dikkate alındığında "Çepni" kelimesinin 1959 yılı veya öncesinde derlendiği anlaşılmaktadır. Eserin 1932-1934'teki derlemelere dayanan 1939 tarihli ilk nüshası Türkiye'de Halk Ağzından Söz Derleme Dergisi'nde "Çepni" kelimesi yoktur. "Çepni" kelimesi ve anlamları, 1952-1959 yılları arasındaki derlemeler sırasında tespit edilerek sözlüğe girmiştir. O dönemde sözlüğe giren hiçbir kelimenin doğru mu yanlış mı olduğunu teyit etmek bugün mümkün değildir.

Türkiye'de Halk Ağzından Derleme Sözlüğü, derleme yapıldığı dönemdeki halk dilinin söz varlığını ihtiva etmektedir. Bu söz varlığı binlerce yılın birikimi olup değişerek, kaybolarak, eksilerek, çoğalarak canlılığını bugün de sürdürmektedir. Sözlükler, toplumların yaşantılarını, hayat görüşlerini, düşünce tarzlarını yansıtan çok önemli kültürel kaynaklardır. Bundan dolayı pek çok disiplin, ağızların söz varlığını araştırmalarında veri olarak kullanır. Halkın kullandığı her kelime, bir ağız sözlüğünde yer alır, almalıdır. Bu kelimeler, standart dilin ses yapısıyla, standart dilde kullanılan anlamla örtüşmeyebilir. Elbette bütün sözlüklerde, özellikle de ağız sözlüklerinde hoşla gitmeyen kelimeler ve anlamlar bulunmaktadır. Halkın zihniyeti, anlayışı değişmedikçe böyle kelimeler, böyle anlamlar sözlüklerde de var olmaya devam edecektir. Toplumun olumsuz bakış açıları değiştiğinde bu bakış açılarını yansıtan dil malzemeleri de kendiliğinden ortadan kalkmış ve unutulmuş olacaktır.

Türkiye'de Halk Ağzından Derleme Sözlüğü'nde bulunan kelimelerin ve anlamların bir kısmı bugün ortadan kalkmış, unutulmuş olabilir. Ancak ağızların 1959 yılına kadarki döneminin söz varlığını ihtiva ettiği için tarihi bir belge niteliği taşıyan bu ve sözlükten -kullanımdan düşmüş dahi olsa- kelime veya anlam çıkarmak, kelime veya anlam değiştirmek doğru bir yaklaşım değildir." ibarelerine yer verildiği, anılan görüşe istinaden Ağız Araştırmaları Bilim Kurulu'nun 07.05.2024 tarih ve 4 sayılı kararı ile Kol görüşünün teklifinin uygun olduğuna karar verildiği, davacı tarafından dava konusu işleme dayanak başvuru üzerine Ağız Araştırmaları Bilim ve Uygulama Kolu görüşüne yer verilerek dava konusu işlemin tesis edildiği görülmektedir.

Türkçe'nin bilinen en eski sözlüğü olan ve Kaşgarlı Mahmud tarafından kaleme alınan Divanu Lugati't Türk'te Çepni Boyu 22 Oğuz Boyundan biri olarak, Oğuz Kağan Destanı'nda da 24 Oğuz Boyundan biri olarak sayılmış, Üçoklar'ın sol kolundan Oğuz Kağan'ın oğlu Gök Han'ın soyundan geldikleri kabul edilmiş, Divanu Lugati't Türk'te Çepni Boyu için "nerde düşman görse orada savaşır" ve "boyun genel özelliği asi, atılgan, cesur, mert ve savaşçı olmalarıdır" tanımlamasına yer verilmiştir. Çepni Boyunun Malazgirt Savaşı (1071) ile Anadolu kapılarının Türklere açılması sonucu Anadolu'ya ayak basan ilk Türk boylarından olduğu, devamında da Anadolu'nun iskanında ve Türkleşmesinde (özellikle Karadeniz Bölgesi) önemli roller oynadığı, bununla da kalmayıp Balkanların Türkleşmesinde de Balkanlara gönderilen ilk Türkler olarak önemli görevler üstlendiği, 1515 yılında Osmanlı tahrir defterlerinde Giresun ili ve çevresinin "Vilayet-i Çepni" olarak geçtiği, Kurtuluş Savaşı döneminde Milli Mücadele kahramanlarından Topal Osman Ağa'nın Giresun Çepnilerinden olduğu, yine Ulu Önder Mustafa Kemal Atatürk'ün 19 Mayıs 1919 tarihinde Samsun'a çıkışı

T.C.
ANKARA
25. İDARE MAHKEMESİ

ESAS NO : 2025/103

KARAR NO : 2025/828

sonrasında Topal Osman Ağa ve arkadaşlarını içeren Çepnilerden oluşan Muhafız Kıtası seçtiği bilinmektedir. Günümüzde Çepnilerin başta Giresun, Gümüşhane, Ordu, Trabzon, Samsun ve Bayburt olmak üzere çoğunlukla Karadeniz bölgesinde, Balıkesir, Çanakkale, Manisa, İzmir ve Denizli olmak üzere Batı Anadolu bölgesinde ve Güneydoğu Anadolu bölgesinde yaşadığı, ülkemizde Çepni ismiyle birçok yerleşim yerinin bulunduğu (Sivas ili, Gemerek ilçesi, Çepni beldesi, Bursa ili, Mudanya ilçesi, Çepni Köyü, Bolu ili, Mudurnu ilçesi, Çepni köyü, Bolu ili, Merkez ilçesi, Çepni köyü, Kastamonu ili, Çatalzeytin ilçesi, Çepni köyü, Kastamonu ili, Tosya ilçesi, Çepni köyü, Balıkesir ili, Bandırma ilçesine bağlı Çepni mahallesi, Afyon ili, Hocalar ilçesi, Çepni köyü, Bilecik ili, Bozüyük ilçesi, Yeniçepni köyü, Kocaeli ili, Kartepe ilçesine bağlı Çepni mahallesi, Samsun ili, Yakakent ilçesine bağlı Çepni mahallesi, Çorum ili, Merkez ilçesine bağlı Çepni mahallesi, Şanlıurfa ili, Siverek ilçesine bağlı Çepni mahallesi) bilinmektedir.

Yukarıda aktarılanlar ışığında, Oğuzlar'ın Üçoklar koluna dahil olan Çepni boyu, Türk Milletinin önemli bir parçası olarak Türk tarihinde boy göstermektedir. Çepni boyu, Türk tarihinde önemli görevler üstlenmiş ve Türklük adına önemli başarılarla imza atmıştır. Türk Milletinin genel karakteri ve özelliği arasında yer alan kahramanlık ve mertlik Çepni boyunda da vücut bulmaktadır. Dava konusu işleme konu kötü ifadelerin, genel olarak Anadolu'nun bir Türk yurdu olması adına mücadele eden Çepnilerin savaştığı bölgelerde kullanılmış olması da, söz konusu bölgelerdeki gayri Türk ve gayri Müslüman unsurların Çepnilere olan bakışını ortaya koymaktadır. Yüce Türk Milletinin bir parçası olan Çepniler hakkında kullanılan söz konusu kötü ifadeler, milli marşımızın yazarı büyük Türk şairi Mehmet Akif Ersoy'un "Girmeden tefrika bir millete düşman giremez. Toplu vurdukça yürekler onu top sindiremez. " sözünü akla getirmektedir. Bir Türk boyu olan Çepniler hakkındaki bu ifadelerin günümüzde halen yazılı kaynaklarda yer alıyor olması, Türk boyları arasında birliği ve beraberliği engelleyen "tefrika" niteliğindedir. Bu durum ise, Türk Milli menfaatlerine, Türk tarihine Türklüğün manevi değerlerine zarar verilmektedir.

Bu durumda, 1952-1959 yılları arasında derlenen Türkiye'de Halk Ağzından Derleme Sözlüğü'nde Çepni kelimesinin ikinci anlamı "soysuz, ahlakı bozuk olan kimse" olup Ordu, Denizli ve Trabzon'dan; üçüncü anlamı "fahişe" ise Ordu'nun Ulubey ilçesinin Şıhlar köyünden derlendiği, her ne kadar Güncel Türkçe Sözlük'te anılan anlamlara yer verilmemiş ise de Çepni kelimesi ihtiva eden ve halen yapılan yayınlarda Türkiye'de Halk Ağzından Derleme Sözlüğü'ne atıf yapıldığı, Çepni boyunun Türk tarihi ve kültüründeki yeri ve önemi, Türkçe'nin bilinen en eski sözlüğü Divanu Lugati't Türk'de yer alan Çepni tanımı ile anılan boya mensup birçok Türk vatandaşının bulunması ve Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının "Başlangıç" başlıklı bölümünde yer alan hiçbir faaliyetin Türk milli menfaatleri, Türk varlığı, Türklüğün tarihi ve manevi değerleri karşısında korunamayacağı ilkesi dikkate alındığında, anılan anlamların Türkçenin ticarî hayatta, kitle iletişim araçlarında, eğitim ve öğretim kurumlarında ve sosyal hayatın diğer alanlarında doğru ve güzel kullanılması hususunda öncü görevi üstlenen Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumunun sözlüğünde yer almasının hukuka uygun olmadığı bu nedenle söz konusu ifadelerin düzeltilmesi talebiyle yapılan başvurunun reddine ilişkin dava konusu işlemin hukuka aykırı olduğu sonucuna varılmıştır.

Açıklanan nedenlerle, dava konusu işlemin **iptaline**, aşağıda dökümü yapılan yargılama gideri ile karar tarihinde yürürlükte bulunan Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi

T.C.
ANKARA
25. İDARE MAHKEMESİ

ESAS NO : 2025/103

KARAR NO : 2025/828

uyarınca belirlenen 18.000,00-TL vekalet ücretinin davalı idare tarafından davacıya ödenmesine, artan posta ücretinin kararın kesinleşmesinden sonra isteği halinde davacıya iadesine, kararın tebliğini izleyen günden itibaren **otuz (30) gün** içerisinde **Ankara Bölge İdare Mahkemesine istinaf yolu** açık olmak üzere, 28/05/2025 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.

Başkan
HALİL AKKIZ
118427

Üye
İLKER TASLACIOĞLU
195210

Üye
AHMET OKUMUŞ
182294

YARGILAMA GİDERLERİ :

Başvurma Harcı :	427,60 TL
Karar Harcı :	427,60 TL
Vekalet Harcı :	60,80 TL
Dosya Gömleği :	32,00 TL
Posta Gideri :	70,00 TL
TOPLAM :	1.018,00 TL

